

Vlaams
Parlement

stuk **2045** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 13 mei 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over de evaluatie van de lopende
milieubeleidsovereenkomsten

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Valerie Taeldeman

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heren Mark Demesmaeker, Marius Meremans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden	8
3. Antwoorden	11
4. Replieken	15
Gebruikte afkortingen	17

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 15 januari 2013 een gedachtewisseling met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, en de heer Roeland Bracke, beleidsmedewerker bij de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, over de evaluatierapporten 2011 van de milieubeleidsovereenkomsten betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, afgedankte zaklampen, afgedankte voertuigen, afvalbatterijen, afvalloodstartbatterijen, afvalbanden, afgewerkte olie, gebruikte frituurvetten en -oliën, oude en vervallen geneesmiddelen, persdrukwerk en reclaimedrukwerk.

1. Inleidende uiteenzetting

Algemeen

De heer *Roeland Bracke*, beleidsmedewerker bij de dienst Ketenbeheer en Bedrijven van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, laat vooreerst opmerken dat het bestaande decreet einde 2012 vervangen is door een nieuwe titel VI in het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (decreet van 16 november 2012 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel VI 'Milieubeleidsovereenkomsten'.

In 2011 is ook een nieuwe MBO gerealiseerd voor afgedankte voertuigen. Deze heeft de bestaande overeenkomst, die afgelopen was, vervangen. De producenten hebben de aanvaardingsplicht van afvalbanden van de eerste montage op zich genomen. Dit zijn de banden die aan de afgedankte voertuigen zitten. De producenten gaan deze banden gratis inzamelen. Vanaf 2015 zullen er nieuwe doelstellingen gelden. Hergebruik en recyclage gaan van 80 percent naar 85 percent. Voor nuttige toepassing wordt het percentage verhoogd van 85 percent naar 95 percent. Dit vloeit voort uit de Europese richtlijn Afgedankte Voertuigen.

Er is recent ook een akkoord bereikt over afgewerkte olie. Deze MBO was eveneens afgelopen in 2012. Het voorstel van nieuwe MBO zal in de eerstvolgende weken aan de commissie worden overgemaakt.

De MBO voor de gebruikte frituurvetten en -oliën liep af in 2011 en is in 2012 vervangen door een collectief plan. Dat plan is opgesteld door de producenten in samenwerking met de gemeenten. Ook de Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer heeft dit plan mee ondertekend. Dit is een aanzet tot een multi-actorenbeleid.

Afvalbanden

De eerste MBO die in detail wordt besproken, is die van de afvalbanden. Het inzamelpercentage van 88 percent is significant lager dan de voorgaande jaren. Het volume aan ingezamelde banden is echter nog steeds in stijgende lijn. De noemer van de breuk is aanzienlijk toegenomen door de aanvaardingsplicht van de banden van de eerste montage. Dit gaat enkel over de banden die niet in de MBO van de afgedankte voertuigen zijn opgenomen. De verwerking door hoogwaardige technieken is in 2011 gestegen. Er is nu 90 percent hergebruik, loopvlakvernieuwing en recyclage, terwijl het streefcijfer 55 percent is.

De financiële toestand van Recytyre die precair was, is intussen weer aanvaardbaar. Er was een vrij grote winst in 2011. Omdat het operationeel systeem gaat wijzigen, is het moeilijk prognoses te maken voor de komende jaren. Het is in elk geval niet de bedoeling om grote winsten te gaan opbouwen.

Afgedankte voertuigen

Voor afgedankte voertuigen is er in 2011 een nieuwe overeenkomst van kracht geworden, die grotendeels voortwerkt op de voorgaande MBO. Er is een daling met 11 percent van

het aantal ingezamelde voertuigen. Er is een groot potentieel, maar onvoldoende aansporing van de houder van het afgedankte voertuig om het in te leveren bij een erkend centrum. Een bijkomende verklaring voor de daling in 2011 is dat 2010 een topjaar was.

Deze MBO registreert het aantal afgedankte voertuigen dat is verwerkt door verwerkingsbedrijven in Vlaanderen. Er is dus ook een deel import en export. De financieel-economische crisis heeft ertoe geleid dat er minder wagens worden verkocht en er dus minder worden afgedankt.

De verwerking loopt goed. De doelstelling inzake recyclage wordt al meerdere jaren behaald. Ook de nieuwe doelstelling van 85 percent zal volgens de heer Bracke zeker worden gehaald. Om het percentage van 95 percent bij de nuttige toepassing te halen, zijn er nog extra stappen nodig. In de komende jaren zal de storthoeffing voor het shredderresidu verder worden afgebouwd. Er is een studie uitgevoerd die het potentieel bekijkt voor de inzet van recyclagecertificaten voor shredderresidu's en er loopt een studie over de mogelijkheden van glasdemontage.

Deze overeenkomst loopt al jaren met zeer beperkte kosten. De kostprijs loopt sinds 2010 echter op tot boven 1 miljoen euro. Dit komt door de aanvaardingsplicht van banden eerste montage. Het eigen vermogen is nog niet voldoende mee geëvolueerd, daardoor is er een beperkte financiële buffer.

Afgedankte batterijen

Bij de MBO afgedankte batterijen kan worden vermeld dat de samenwerking met de andere gewesten minder goed verloopt. Er komen meer en meer verschillen in visie op producentenverantwoordelijkheid als instrument in het milieubeleid naar boven. Bebat heeft in 2010 een eigen dochteronderneming opgericht, de nv Sortbat. Deze nv is voor 99,9 percent in handen van Bebat. Sortbat houdt zich bezig met de sortering van batterijen. Wallonië verbiedt aan dergelijke beheersorganismen om zelf operationele taken uit te voeren. Bijgevolg voert Sortbat voor Wallonië eigenlijk illegale activiteiten uit. Sortbat en Bebat hebben, samen met andere bedrijven en beheersorganismen, tegen het desbetreffende besluit inzake de terugnameplichten een procedure ingeleid bij de Raad van State. De verschillen in visie maken volgens de heer Bracke de relaties problematisch.

Het inzamelpercentage voor draagbare batterijen voor 2011 bedraagt 56,8 percent. Er is een stelselmatige daling met enkele procenten per jaar. Als verklaring hiervoor wordt gewezen op de stijgende verkoop van herlaadbare batterijen die een langere levensduur kennen.

Bepaalde types van batterijen hebben ook een positieve waarde. Ze worden door andere verzamelaars ingezameld en komen niet in het systeem van Bebat terecht, dat uitgaat van een gratis verzameling. Burgers blijven nog wel afgedankte batterijen aan Bebat bezorgen, de industrie en bedrijven minder.

Er zijn nog geen precieze cijfergegevens over de verwerking beschikbaar. In 2012 is er op Europees niveau een akkoord bereikt over een berekeningswijze voor het verwerkingspercentage van bepaalde verwerkingstechnieken. Dit wordt geïmplementeerd vanaf 2014. Proefberekeningen geven aan dat de verwerkers waarmee Bebat samenwerkt de recyclage-doelstellingen halen.

In 2011 heeft het balanstotaal van Bebat de 100 miljoen euro overschreden. De bijdrage vastgelegd door de ecotakswetgeving is te hoog om de kosten te dekken, waardoor er een opstapeling van reserves ontstaat. Bij de programmawet van 2012 is de ecotaks op de batterijen afgeschaft. Men kan nu gaan naar een milieubijdrage gestuurd door het Vlaamse niveau. Dan kan het Vlaamse Gewest regelen dat enkel de werkelijke kost wordt aange-

rekend, dat de reserves worden afgebouwd en dat men kan differentiëren naar milieu-impact en de verwerkingsmogelijkheden van de batterijen. Dit zal waarschijnlijk ingaan op 1 januari 2014.

Afvalloodstartbatterijen

De MBO van afgedankte autobatterijen gaat hoofdzakelijk over loodstartbatterijen. Deze hebben door de aanwezigheid van lood een hoge waarde en worden door de vrije markt ingezameld. De MBO regelt zeer weinig, met name vooral de rapportage aan de overheid.

Er is een website opgericht om de burger te informeren en sensibiliseren. De totale kosten bedragen slechts 60.000 euro op jaarbasis. Het systeem werd opgezet omdat de Europese regelgeving Vlaanderen daartoe verplicht.

Afgedankte elektrische en elektronische apparaten

In 2011 bedroeg de inzameling van afgedankte elektrische en elektronische toestellen ongeveer 12 kg per inwoner. De hoeveelheid ingezamelde huishoudelijke apparaten is met 10 percent gestegen, de ingezamelde professionele toestellen zijn echter gedaald met 20 percent ten opzichte van 2010. De inzamelpercentages bedragen net geen 50 percent voor de huishoudelijke stroom en 7 percent voor de professionele.

Voor de professionele apparaten had OVAM op een stijging gehoopt in 2011. Het charter-systeem werd immers vereenvoudigd. Het werd opgesteld in samenwerking en met steun van Coberec en FEBEM. Het leverde nog niet de verwachte resultaten op. OVAM hoopt dit te kunnen keren met de implementatie van de nieuwe AEEA-richtlijn. Deze richtlijn verplicht alle actoren die betrokken zijn bij inzamelen en verwerken van elektronische apparaten te rapporteren over hun activiteiten. Nu zijn het enkel de operatoren die een contract met Recupel hebben die aan het erkende organisme rapporteren. Slechts enkele operatoren hebben een dergelijk contract gesloten. Er zijn nog honderden operatoren die inzamelen maar waarvan de resultaten nooit in de cijfers worden opgenomen. Met de verplichte rapportage door elke actor, denkt OVAM een beter zicht te krijgen op de stroom van professionele apparaten. Nu worden allerlei hypothesen geformuleerd over wat er met die apparaten gebeurt, maar er zijn geen sluitende antwoorden voor.

De verwerking zit vrij goed, zowel voor de huishoudelijke als voor de professionele AEEA. Enkel voor de verwerking van de kunststoffracties worden bij een aantal stromen de doelstellingen niet gehaald. Het gaat dan vooral over apparaten waar koeling aan te pas komt. De koelmiddelen verontreinigen de stoffen waardoor recyclage zeer moeilijk wordt.

Zoals bekend, is er een grote financiële reserve opgebouwd, zowel in provisies als in eigen vermogen. Er is in een afbouw voorzien in overeenstemming met het financieel vijf-jarenplan van Recupel. De achterstand in de uitvoering ervan heeft te maken met het aantrekken van de prijzen van metalen, zowel ferro als non-ferro. Hierdoor dalen de verwerkingskosten voor Recupel.

Afgewerkte olie

Er is een nieuwe MBO afgewerkte olie in de goedkeuringsfase. In 2011 is een inzamelpercentage van 85 percent bereikt. In de nieuwe overeenkomst wordt uitgegaan van een doelstelling van 90 percent. Er zullen dus bijkomende acties nodig zijn. Inzake verwerking worden de doelstellingen behaald, dat is hoofdzakelijk door nuttige toepassing als regeneratie, herraffinage en hergebruik. De energetische revalorisatie is beperkt tot 2 percent.

Persdrukwerk en reclaimedrukwerk

De MBO's persdrukwerk en reclaimedrukwerk regelen weinig qua inzameling en verwerking. De inzameling en verwerking van oud papier wordt geregeld door de gemeenten en de intercommunales in samenwerking met Fost Plus. Deze overeenkomsten regelen hoofdzakelijk de financiering van de kosten voor de inzameling. Ze zijn sinds eind 2012 afgelopen.

Een aanpassing van VLAREMA is in voorbereiding om de MBO's niet meer voort te zetten. De aanvaardingsplicht is nooit echt van toepassing geweest. De inzameling wordt niet opgenomen door de producenten of beheersorganismen. De overeenkomsten zijn gesloten vanuit het oogpunt de kost van de inzameling door de gemeenten te vergoeden. Door de stijging van de oudpapierprijs is het niet langer een kostenverhaal voor de gemeenten, maar een opbrengstenverhaal. Beide MBO's zijn bijgevolg zonder voorwerp geworden.

Het Vlaamse Gewest kreeg in uitvoering van de MBO persdrukwerk advertentieruimte ter beschikking gesteld. Het meest relevante in de MBO reclaimedrukwerk was de uitbetaling aan de gemeenten. Sinds 2008 is er geen uitbetaling meer geweest en was de rol van de overeenkomsten dus voorbijgestreefd. Er stonden voorts nog bepalingen in met het oog op preventie, milieuvriendelijk papier, milieuvriendelijke inkten, lijmen enzovoort.

In het kader van deze overeenkomsten werd alleen met de uitgevers gesproken. Partijen zoals de grafische sector, de drukkerijsector enzovoort, participeerden niet. Het is de bedoeling om binnen het Paper Chain Forum, dit is een ketenproject opgezet door de sector zelf, meer realisaties te boeken.

Oude en vervallen geneesmiddelen

Over de MBO oude en vervallen geneesmiddelen valt weinig nieuws te vertellen. De MBO loopt nog tot 2014. In 2013 zal het Vlaamse Gewest moeten beslissen wat het met deze stroom wil doen en of het een nieuwe MBO wil onderhandelen. In de resultaten van 2011 is er door de communicatieacties een toename van 12 percent van ingezamelde geneesmiddelen bij de apotheek en een daling tot 8 percent van het aandeel ingezameld via de containerparken. Dit is positief daar de inzameling via containerparken eigenlijk verboden is door de federale wetgeving op de geneesmiddelen.

Gebruikte frituurvetten en -oliën

Er wordt een laatste maal gerapporteerd over de MBO gebruikte frituurvetten. Deze was in 2011 na vijf jaar afgelopen en vervangen door een collectief plan, opgesteld in samenwerking met de gemeenten en mede ondertekend door de inzamelaars en verwerkers, vertegenwoordigd in FEBEM.

Over de afgelopen vijf jaar kan deze MBO volgens de heer Bracke positief worden geëvalueerd. Er is een significante stijging van de ingezamelde hoeveelheid oliën. Er is een goede verwerking (hoofdzakelijk biodiesel) en er is een belangrijke sensibilisering naar de burger geweest. Het is dan misschien ook te betreuren dat de MBO niet wordt voortgezet. Het model waarbij de producenten kosten moesten maken voor een afvalstroom die een positieve waarde kreeg en waar andere actoren winstgevende activiteiten mee konden uitvoeren, was echter niet langer houdbaar. Met het collectief plan hoopt OVAM dat de positieve waarde van de stroom voldoende incentives gaat geven aan de actoren, zoals de gemeenten, om de inzameling op een hoog niveau te houden of te laten stijgen.

Afgedankte zaklampen

Dit is de eerste en misschien ook de laatste keer dat OVAM rapporteert over de nieuwe MBO zaklampen. Het is de bedoeling deze overeenkomst op te nemen in de MBO over afgedankte elektronische apparaten. Het inzamelpercentage van de afgedankte zaklampen bedraagt 1,2 percent. Vermoedelijk belandt een deel van de zaklampen in de Recupelrecipiënt.

Binnen het hele gamma van Recupel is er een grote divergentie in de inzamelresultaten. Op zich is het cijfer voor de zaklampen dan ook niet zo sterk afwijkend. Bij Bebat loopt momenteel een studie over het afdankingsgedrag van zaklampen, in de hoop op basis van deze resultaten en conclusies de inzamelpercentages te verhogen. De totale kost die gemaakt is voor de inzameling bedraagt 600.000 euro. Dat is bijzonder veel voor een dergelijk laag ingezameld volume. Er is een verlies gemaakt van 300.000 euro. Om de inzameling te doen stijgen, zou men nog bijkomende communicatieacties moeten doen maar dan gaan de kosten nog verhogen.

De kosten zijn bovendien sterk onderschat. De communicatie voor de zaklampen spoort eigenlijk mee met die van de batterijen en een klein deel wordt doorgerekend op de zaklampen. De vraag is hoeveel kosten men nog voor deze productstroom wil maken om het inzamelpercentage te verhogen. Er wordt gezocht naar een verantwoord evenwicht tussen inkomsten en uitgaven. De verliezen op zich zijn niet problematisch. Bebat heeft voldoende financiële reserves en het is een systeem in opstart.

Conclusie

Mevrouw *Joke Schauvliege*, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, besluit dat de milieubeleidsovereenkomsten en de aanvaardingsplicht goede instrumenten zijn. De procedure voor de totstandkoming van de overeenkomsten werd in 2012 gewijzigd (decreet van 16 november 2012). De uitvoeringsbesluiten zullen volgens de minister binnenkort aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw *Valerie Taeldeman* stelt vast dat met uitzondering van de MBO voor afgedankte zaklampen, de milieubeleidsovereenkomsten hun doelstellingen halen.

Bij de MBO afgedankte batterijen valt het volgens het lid op dat er wordt gemeld dat er geen intergewestelijke afstemming is in timing en dat er – door het nieuwe wetgevende kader in Wallonië – ook inhoudelijke verschillen zijn, in het bijzonder wat betreft Bebat en Sortbat. Kan daar meer uitleg over worden gegeven? Wat is het verschil in visie precies?

Een tweede vraag gaat over de MBO elektrische apparaten. Ook daar wordt vermeld dat er geen intergewestelijke afstemming is in timing en dat, gelet op het nieuwe wetgevende kader in Wallonië, er belangrijke inhoudelijke verschillen zijn die de werking van Recupel in gevaar kunnen brengen. Wat zijn die gevaren?

De heer *Hermes Sanctorum* begrijpt dat men nog even moet wachten op de nieuwe richtlijn voor elektronica-afval om een inzage te krijgen via de verplichte rapportering op de inzameling en verwerking. Op basis van de voorlopige cijfers kan men afleiden dat een 74.000 ton wordt ingezameld op een totaal van een goede 150.000 ton. Ongeveer 49 percent wordt ingezameld en dus wordt de inzameldoelstelling gehaald. Het resultaat is echter nog altijd minder dan de helft. De 7,3 percent voor de professionele toestellen, ondanks de chartersystemen, blijft volgens de heer Sanctorum een mager resultaat. Bij de handhaving

bleek uit de controles dat er bij 68 percent van de verwerkende bedrijven overtredingen werden vastgesteld. Er valt dus nog veel werk te verrichten wat de afgedankte elektrische en elektronische apparaten betreft.

Het lid herinnert aan de afspraak om in de commissie een hoorzitting te organiseren met de auteur van een doctoraat over illegaal transport van hout en elektronisch afval, mevrouw Lieselot Bisschop van de Universiteit Gent, samen met Agoria, de sectorfederatie van de technologische industrie in België, die eveneens rond het thema actief is.

De heer Sanctorum ziet ook een parallel met de Belgische cijfers inzake afgedankte voertuigen. Op een totaal van 500.000 afgedankte voertuigen weet men van ongeveer 165.000 voertuigen, of een derde, niet wat ermee gebeurt.

Mevrouw *Tine Eerlingen* spitst haar vraag toe op de uitgebreide producentverantwoordelijkheid. Er wordt gewerkt aan een decretaal kader tegen 2015. Het interregionaal platform ter zake werd opgestart in 2010. De visies in Vlaanderen, Wallonië en Brussel bleken bij de evaluatie van de MBO's in 2012 echter al sterk uiteen te lopen. De toelichting door OVAM bevestigt dat opnieuw. Wat is de stand van zaken? Wordt er vooruitgang geboekt met betrekking tot de uitgebreide producentverantwoordelijkheid? Of juist niet?

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* staat stil bij de samenwerking met de gemeenten. Wat is de stand van zaken betreffende de vergoeding voor de diverse fracties in de gemeentelijke containerparken? Voor elektronische apparaten is er wel een vergoeding, voor Recytyre wordt alleen de gratis afhaling vermeld. Het lid herinnert aan eerdere discussies over een mogelijke vergoeding voor het stockeren van afvalbanden.

Met betrekking tot Bebat wil het lid weten waarom de inzameldoelstelling op 45 percent wordt gehouden, terwijl voor Brussel en Wallonië de doelstelling op 50 percent ligt. Voor twee soorten batterijen bestaat er geen verwerkingsmogelijkheid: knooppelbatterijen en lithiumbatterijen. Indaver heeft de verwerking van de eerste soort stopgezet. Beide soorten worden voorlopig opgeslagen. Zoeken OVAM en Bebat actief naar een oplossing daarvoor en zo ja, aan welke oplossing denken ze?

In het kader van de MBO afvalbanden vraagt mevrouw Van den Eynde zich af of ook tractorbanden daaronder ressorteren. Hoe zit het intussen met de afspraken rond de afvalbanden van de landbouwsector? De communicatie daarover blijkt niet heel accuraat.

De MBO inzake oude en vervallen geneesmiddelen doet het goed, maar toch blijkt nog 8 percent van de vervallen geneesmiddelen zijn weg naar de containerparken te vinden. Krijgen de medewerkers daar instructies voor doorverwijzing naar apotheken of hoe verloopt dat?

Bij de MBO betreffende gebruikte frituurvetten en -oliën waren er vroeger problemen met illegale ophalingen. Vreest men niet dat het probleem opnieuw opduikt als de MBO wordt stopgezet?

Mevrouw Van den Eynde vraagt een grondige bespreking in de commissie van de MBO voor afgedankte voertuigen. Het lid verwijst naar het werkbezoek dat de commissie bracht aan de sector op 17 februari 2012. Daar werden diverse problemen gesignaleerd die een grondige discussie verdienen.

De heer *Bart Martens* sluit zich daarbij aan en stelt vast dat van de afgedankte voertuigen maar 70 percent een erkend centrum bereikt. Dat kan deels worden verklaard door de export van nog rijwaardige voertuigen als tweedehands. Maar daarnaast blijft het oud zeer bestaan van wagens die worden dichtgelast en als afval geëxporteerd. Daaraan moet volgens het lid paal en perk worden gesteld.

Er zou nog steeds overleg lopen met de federale overheid en de andere gewesten over de verbeterde traceerbaarheid, een discussie die al tien jaar loopt. Het gaat daarbij onder meer over het linken van de nummerplaat aan het chassisnummer in plaats van aan de persoon die de nummerplaat heeft aangevraagd. De heer Martens vraagt zich af of men op een resultaat van dat overleg moet blijven wachten. Zijn er geen mogelijkheden om via het elektronische wegenvignet, dat in samenspraak met de andere gewesten wordt voorbereid, die verbeterde traceerbaarheid te bewerkstelligen? Zolang er geen verwerkingscertificaat wordt ingestuurd, zou de factuur van het wegenvignet blijven lopen. Dat zou mensen ertoe kunnen aanzetten hun auto toch bij een erkend centrum aan te bieden in plaats van die te dumpen op een illegaal autokerkhof of op een boot te zetten. Een verwerkingscertificaat gecombineerd met een exportcertificaat kan misschien de volledige stroom in kaart brengen en de achterpoortjes sluiten. Dat zou dan de garantie kunnen bieden dat elk afgedankt voertuig ook bij een erkend centrum terecht komt en op een verantwoorde wijze wordt ontmanteld en gerecycled.

Nog bij de MBO afgedankte voertuigen is er sprake van een verhoging van de doelstelling tegen 2015. Vooral de doelstelling inzake nuttige toepassing, van 95 percent, zou nog een uitdaging vormen. De heer Martens stelt te hopen dat de verhoogde heffingen op het storten van shredderresidu aanleiding zullen geven tot thermische of nog beter mechanische valorisatie van het residu. In hoeverre is die evolutie al zichtbaar? Wordt de weg van de post-shreddertechnologie al bewandeld en in welke mate?

Naarmate zich nieuwe, zinvolle technologie aandient, zoals het gebruik van koolstofvezels voor carrosserie in plaats van staal, wordt het evenwel nog moeilijker om de doelstelling inzake nuttige toepassing te halen, werpt de heer Martens op. Die doelstelling, die zijn fractie toejuicht, wordt immers vooral gehaald door het recycleren van het staal in een voertuig. Het lijkt het lid aangewezen erop toe te zien dat de Autowrakkenrichtlijn geen ongewenste effecten genereert. Toepassingen zoals de koolstofvezels, die over de levenscyclus heen beschouwd een belangrijke milieuwaarde inhouden, worden dan ontmoedigd. De heer Martens vraagt dit op Europees niveau aan te kaarten, voor zover dat nog niet is gebeurd.

Voor afgedankte elektrische en elektronische apparaten blijft gelden dat een groot deel niet selectief wordt ingezameld maar met het restafval wordt meegegeven. Een goed zicht krijgt men daarop pas als de rapportageverplichtingen uit de richtlijn worden geïmplementeerd. Is het niet nodig om ook een campagne op te zetten tegen het 'hamstergedrag' van de consumenten? De helft van de afgedankte gsm's ter wereld ligt ergens in een lade of kast, terwijl er waardevolle recycleerbare metalen in verwerkt zitten. Zo kan uit drie ton gsm's één kilogram zuiver goud worden geproduceerd. Eén kilo goud, geproduceerd uit erts, levert 5000 ton toxisch mijnbouwafval op. Er zijn bedrijven in gespecialiseerd, zoals Umicore. Maatschappelijke organisaties zoals Natuurpunt zetten inzamelacties op onder meer in samenwerking met Belgacom. Is er in die zin geen rol voor OVAM en de overheid weggelegd?

De MBO's persdrukkerij en reclamatedrukkerij hebben aan relevantie verloren, vanwege de positieve waarde van het papierafval, stelt het lid. Hij vraagt zich af of met de sector van het reclamatedrukkerij geen afspraak kan worden gemaakt om, in gemeenten die daarvoor zouden opteren, een omgekeerd stickersysteem toe te passen dat dan staat voor een opt-in in plaats van een opt-outsysteem zoals intussen in gebruik is. Men zou dan expliciet moeten vragen om reclamatedrukkerij te ontvangen door middel van een sticker op de brievenbus. De heer Martens noemt het interessant onderzoeksmateriaal voor de VVSG om na te gaan in hoeverre daarvoor interesse bestaat bij de lokale besturen.

Voor oude en vervallen geneesmiddelen is er een federale wetgeving die aanbidding op containerparken verbiedt. Volgens de heer Martens kan men zich afvragen wat de meer-

waarde is van verwerking via indiening bij de apotheek, als achteraf alles toch wordt verbrand. Dat gebeurt immers ook met het afval dat zich in de restafvalzak bevindt. Milieuhygiënisch gezien komt dat op hetzelfde neer. Het lid vraagt zich af of het echt kwaad kan dat vervallen geneesmiddelen via containerparken of restafval worden ingezameld. Als dat niet zo is, waarom moet het dan per se via apotheken verlopen?

3. Antwoorden

Samenwerking met de gewesten

De heer *Roeland Bracke* gaat eerst in op de verschillen in visie tussen de gewesten met betrekking tot Sortbat. Vlaanderen en Wallonië hebben hun wetgeving aangepast in navolging van de Europese kaderrichtlijn Afvalstoffen van 2008. Voor Vlaanderen is een algemene bepaling in het Materialendecreet opgenomen, en verder uitgewerkt in VLAREMA met de aanvaardingsplicht. Wallonië nam in 2010 een besluit inzake de terugnameplicht. Daarbij wil het gewest meer verantwoordelijkheid toekennen aan gemeenten en intercommunales. Voor alles wat op containerparken wordt ingezameld, zouden die instanties ook zelf mogen beslissen waar de afvalfracties heen gaan. Ook de onderhandeling over de te ontvangen of te betalen prijs voor verwerking is dan hun verantwoordelijkheid. De producent rest dan nog alleen de factuur te betalen.

Als een intercommunale mag beslissen wie het ingezamelde afval verwerkt, dan beslist ze meteen ook over de verwerkingsresultaten. Wordt de afvalfractie dan bij een verwerker gebracht die de recyclagedoelstellingen niet haalt, dan zit de producent met een probleem. Terwijl hij niet eens de kans of mogelijkheid had om over de te volgen weg te beslissen. Dat verengt volgens de heer Bracke het concept ‘verantwoordelijkheid’ tot een loutere verplichting om bepaalde acties, beslist door intercommunales, te financieren. Die visie deelt het Vlaamse Gewest niet. Het Brusselse Gewest werkt nog aan een nieuw besluit inzake de terugnameplicht.

Wat betreft Sortbat blijken Wallonië en ook Brussel te vrezen voor monopolieposities. Volgens hen heeft een beheersorganisme al een soort van monopolie over de inzameling. Als dan ook nog de verwerking in eigen organisatie gebeurt, dan zou dat de vrije samenwerking verstoren en bepaalde actoren, private zowel als die uitbaat of gesteund via intercommunales, hun activiteit ontnemen.

Vlaanderen vindt het dan weer een mooie invulling van het concept producentverantwoordelijkheid: de producent wordt zelf met het afval geconfronteerd en verwerkt het. Dat levert dan weer een enorme knowhow en ervaring op. De opgebouwde kennis en data komen rechtstreeks bij het beheersorganisme Bebat terecht, waar men dan ziet welke verschillende types van batterijen er zijn, welke meer of minder worden afgezet enzovoort. Het hele proces wordt veel meer in eigen handen genomen. Dat sluit volgens de spreker ook nauw aan bij de verwachte incentive voor ecodesign.

De vrees voor monopolievorming kan op begrip rekenen, maar tegelijk stelt de heer Bracke de vraag waarom een beheersorganisme een eigen bedrijf zou oprichten dat duurder is en slechter werkt dan wat op de markt beschikbaar is. Doorgaans richten de beheersorganismen zich dan ook op de markt. Maar in dit geval blijken ze van oordeel dat er onvoldoende of niet voldoende kwaliteitsvolle opties op de markt zijn en nemen ze zelf een initiatief. Voor de hele Benelux is de hoeveelheid batterijen die door een automatische sorteerlijn moet worden gestuurd, te klein om de kost van een dergelijke sorteerlijn door meer dan één operator te laten dragen. De vaste kost zou in dat geval te groot zijn. Mocht het aan een privépartner worden overgelaten, zou de prijszetting geen beperkingen kennen. Die elementen pleiten in het voordeel van de optie voor eigen beheer.

Er zijn ook nog andere probleempunten inzake de uitvoering. Zo gebeurt het toewijzen van contracten aan inzamelaars en verwerkers normaal gesproken op basis van een lastenboek, waarna voor de opgesomde uit te besteden taken door de gegadigde operatoren een prijsofferte wordt opgesteld. Daaruit wordt een selectie gemaakt. De drie gewesten zouden zich dan in het kader van de inzameling daarover moeten buigen, maar het feit dat in de twee andere gewesten geen MBO is, maakt dat ze zich niet kunnen uitspreken over de toewijzing van contracten. Daardoor rijst de vraag of het beheersorganisme dan wel contracten kan aangaan met deze operatoren.

Ook de timing van de MBO's loopt niet gelijk. Soms lopen gelijknamige MBO's in Wallonië of Brussel langer dan in Vlaanderen, soms korter. Bij aanvang van een MBO vraagt Vlaanderen ook steeds naar een beheersplan, met een visie voor de volgende vijf jaar inzake communicatie, financiën en operationele activiteiten. Dat wordt goedgekeurd voor vijf jaar. Twee jaar later moet echter in Wallonië of Brussel een nieuwe MBO worden onderhandeld. Dat zijn voorbeelden van de praktijkproblemen die door de gebrekkige intergewestelijke afstemming worden veroorzaakt. De praktijk inzake inzameling en verwerking in Vlaanderen ondervindt weinig van die problemen. Er worden goede resultaten geboekt. Het loopt evenwel niet helemaal volgens het boekje, maar Vlaanderen scoort wel beter dan de andere gewesten. Het Vlaamse Gewest heeft voor vrijwel elke afvalstroom een MBO, waar dat helemaal niet het geval is in de andere gewesten.

Inzameling AEEA

De heer Bracke gaat vervolgens in op de vragen over het inzamelpercentage van Recupel, dat 49 percent bedraagt. Hij stelt vooraf dat er van 100 percent inzameling wellicht nooit sprake zal zijn. Er wordt waarschijnlijk nog meer aangekocht dan er vrijkomt voor inzameling. Ook het zogenaamde 'hamstergedrag' van de consument is ingecalculeerd. Misschien komt men in de toekomst aan een hoger percentage, maar het is net zo goed mogelijk dat er maar maximaal 70 percent kan worden ingezameld.

Er loopt een studie in opdracht van Recupel over de e-flows, de elektronicastromen. De studie is door dezelfde onderzoekers ook in Nederland uitgevoerd. Resultaten worden in de volgende maanden verwacht.

Via huisvuilanalyses werd nagegaan in welke mate elektronica nog wordt afgedankt in het restafval en grof huisvuil. Per inwoner is dat iets minder dan 1 kilogram. Afgewogen tegen de 12 kilogram via de selectieve inzameling, is dit niet echt verwaarloosbaar. Die 10 percent omvat vooral gsm's en kleinere elektronica. Er komt een aantal acties in dat verband. Recent is een wijziging aangebracht in VLAREM, die ertoe strekt om sporadische inzamelacties voor heel klein AEEA, zoals gsm's, vrij te stellen van de milieuvergunningsplicht. Bij implementatie van de richtlijn zal voor de distributie die een zekere oppervlakte aan verkoopruimte heeft, een verplichting gelden om voor heel klein AEEA een 'één voor nul'-inzameling te doen: de consument zal er zijn kleine elektronica gratis kunnen afgeven, zonder verplichting een nieuw toestel te kopen.

Tot slot werden er in 2012 430 erkende overbrengers voor het inzamelen van elektronisch afval aangeschreven met de vraag hoeveel elektronisch afval zij hebben ingezameld buiten het Recupelsysteem om. Dit leverde een hoeveelheid AEEA van 3000 ton op. Ongeveer twee derde van de overbrengers gaf aan dat ze in 2011 ook effectief elektronisch afval hebben ingezameld. Bij Recupel gaat het om een 20 tot 30 operatoren. Daarbuiten zijn er nog een 250 tot 300 actief. De 3000 ton is bijzonder weinig in vergelijking met de 100.000 ton die Recupel inzamelde. Het is nog niet duidelijk waar het overschot zit.

Handhaving

Inzake de overtredingen die zijn vastgesteld bij verwerkers nuanceert de heer Bracke dat het doorgaans om lichte inbreuken gaat: documenten niet volledig in orde, het afvalstoffenregister niet altijd correct ingevuld, opslag van AEEA die niet helemaal weerbestendig is enzovoort. Er wordt hieraan gewerkt. De implementatie van de rapportage-audit op basis van de ISO 1720-beoordelingsrichtlijn vormt in dat verband een belangrijk actiepunt. Het systeem is uitgerold in 2011 en loopt sinds 2012. Het moet ertoe leiden dat alle verwerkers om de twee jaar bezocht worden door een onafhankelijke keuringsinstelling. Die doen een controle ter plaatse op basis van de door OVAM, specifiek voor de audits in het kader van de aanvaardingsplicht voor AEEA, omgezette internationaal erkende richtlijn. De vooralsnog ad hoc uitgevoerde controles worden vervangen door een stevige en regelmatige kwaliteitscontrole. Recyptre zal zijn eigen actoren meer nauwgezet en frequenter moeten controleren tegen de achtergrond van richtlijnen die door de overheid uitgezet zijn.

Samenwerking met de gemeenten

De samenwerking met de gemeenten lijkt voor alle stromen goed te verlopen. Er zijn weinig klachten over gebrekkige samenwerking met de beheersorganismen of het niet betalen van de vergoeding. Voor Recyptre gebeurt het niet, omdat alleen voor huishoudelijke afvalstoffen de samenwerking tussen producenten en gemeenten geregeld is. Afvalbanden ressorteren daar niet onder. Recyptre biedt vrijblijvend aan om de banden gratis op te halen bij de containerparken die ervoor kiezen ze in te zamelen. Ze betalen geen inzamelvergoeding omdat er geen verplichting geldt voor de containerparken om banden in te zamelen.

Afvalbatterijen

De doelstelling van 45 percent voor inzameling van batterijen is overgenomen van Europa, die de doelstelling gehaald wil zien tegen 2016. Vlaanderen haalt dat percentage op een veel vroeger tijdstip. De motivatie om de doelstelling niet hoger te leggen, is de dalende trend door een langere levensduur van vooral herlaadbare batterijen en het feit dat er meer batterijen een positieve waarde krijgen, waardoor de kans kleiner wordt dat ze binnen het Bebatstelsel worden ingezameld.

Bepaalde ingezamelde batterijsoorten hebben geen verwerker, zoals de primaire lithiumbatterij. Ze zijn veel sterker dan de normale alkalinebatterijen en werden vooral gebruikt in de eerste generatie digitale fototoestellen vanwege de langere levensduur. Visueel zijn ze van alkalinebatterijen niet te onderscheiden. Dit maakt dat primaire lithiumbatterijen bij manuele sortering moeilijk kunnen uitgesorteerd worden. Geen enkel ander land heeft daardoor lithiumbatterijen in de afvalstromen opgenomen, aangezien ze bij manuele sortering niet worden opgemerkt. Sortbat slaagt erin om ze op andere manieren, onder meer op basis van chemische kenmerken, te onderscheiden.

Waar andere landen dus de primaire lithiumbatterijen mee in de reguliere stroom van alkalinebatterijen zien verdwijnen, voor ongeveer 1 percent, vormen ze in België een aparte fractie. Er is een aanzienlijke stock die geen enkele verwerker wil aannemen, omdat er momenteel geen beschikbare verwerkingscapaciteit is bij vergunde recyclagebedrijven voor de relatief schadelijke fractie. Bebat krijgt herhaaldelijk te maken met branden in Sortbat. Lithiumbatterijen zijn licht ontvlambaar en kunnen al bij lichte schade vuur vatten. Bij verbranding op 300 graden Celsius komen er lithiumdampen vrij. Dat vergt speciale blusmaterialen.

Bebat wil graag van de stock primaire lithiumbatterijen af, maar dat lijkt vooralsnog niet te lukken. Er is recent gevraagd om ze voor verbranding naar Indaver af te voeren. Dat

zou bereid zijn om de batterijen te aanvaarden. Er is nog geen beslissing ter zake, maar er wordt aan gewerkt.

Afvalbanden

Banden van tractoren worden door Recytyre ingezameld en zitten dus in het gangbare systeem. Voor de banden waarmee landbouwsilo's werden afgedekt, is een apart systeem uitgewerkt dat operationeel is sinds november 2012. De sector toont zich enthousiast. Er zijn al een 300-tal aanvragen voor inzameling van dergelijke banden bij landbouwers. De dossiers worden bestudeerd om na te gaan of ze voldoen aan de voorwaarden van Recytyre en de Vlaamse overheid om er een financiële vergoeding aan te kunnen koppelen.

Oude en vervallen geneesmiddelen

Van de VVSG komen er geen signalen die aangeven dat er een groot probleem is met geneesmiddelen die via containerparken worden ingezameld. Het lijkt de heer Bracke normaal dat burgers die de indicatie krijgen dat men er met al zijn afval terecht kan, ook sporadisch oude geneesmiddelen naar het containerpark brengen. Sommige containerparken nemen ze aan en sturen ze door voor verbranding, andere weigeren en verwijzen door naar de apotheek. Het staat de intercommunales vrij daarmee naar believen om te gaan. De apotheken worden echter wel aangespoord tot een degelijke communicatie en informatie aan de burgers.

Er was een vraag over de milieumeerwaarde van de selectieve inzameling van geneesmiddelen als ze dan toch samen met het afval worden verbrand. Daar speelt niet het leefmilieu, maar wel de veiligheid. Geneesmiddelen worden zo op een gecontroleerde manier en binnen een gecontroleerd circuit afgedankt. De apotheek kan zich profileren door de juiste informatie te verstrekken over het desbetreffende geneesmiddel. De heer Bracke stipt nog aan dat het ook niet wenselijk is om bepaalde geneesmiddelen zomaar met het restafval buiten te zetten. Hij denkt daarbij aan verdovende middelen en mogelijk infectiegevaar van naalden en dergelijke. Bovendien worden de geneesmiddelen die de huishoudens gebruiken, steeds zwaarder. Dat komt bijvoorbeeld door de verschuiving naar meer palliatieve zorg thuis.

Gebruikte frituurvetten en -oliën

De heer Bracke vermoedt dat met de illegale inzameling van frituurvetten er voornamelijk allusie wordt gemaakt op de diefstal van frituurvetten die aan de deur worden gezet voor ophaling. OVAM kan daar relatief weinig aan doen; het is een politiekwestie.

Afgedankte voertuigen

OVAM speelt inzake de illegale export van afgedankte voertuigen slechts een beperkte rol, ter ondersteuning van douane, haven en federale politie. Soms gaat OVAM mee bij controleacties om aan te geven wat al dan niet een overtreding is. Sporadisch worden opleidingen voor die diensten georganiseerd.

Recent is een nieuw havenreglement voor de haven van Antwerpen opgesteld. Daarin is expliciet omschreven wat wel en wat niet als tweedehandsvoertuig mag worden geëxporteerd. Zo wordt het dichtlassen van voertuigen met bijladingen verboden door dat reglement. Er worden kleine stappen voorwaarts gezet, maar het lijkt de heer Bracke vooral aangewezen om de remedie veeleer bij de pakkans te zoeken dan wel bij een verder precies omschrijven van criteria.

De langetermijnvisie om een sluitend systeem voor afgedankte voertuigen te krijgen, behelst dat uiteindelijk een voertuig nog alleen als uitgeschreven kan worden gerapporteerd.

teerd als er een certificaat van vernietiging werd uitgereikt door een erkend centrum of een bewijs van doorverkoop. Zo niet, zou de verkeersbelasting verschuldigd blijven. De dossierhouder bij OVAM heeft de indruk dat het punt in elk geval weer op de agenda staat, na enkele jaren zonder vooruitgang. De Raad van State heeft in een advies opgemerkt dat er een interregionaal samenwerkingsakkoord voor nodig zou zijn om het idee te realiseren. De erkende centra moeten immers voldoen aan een aantal verplichtingen ten opzichte van de federale overheid, met name de FOD Mobiliteit en Vervoer. Die centra zijn echter erkend op basis van regionale wetgeving. Er is intussen een weg gevonden om dat te omzeilen, zo lijkt het.

De heer Bracke stelt dat de idee om via het wegenvignet te werken, kan worden onderzocht, maar hij wil de lopende optie niet uitsluiten of afsluiten.

De doelstelling van 95 percent nuttige toepassing voor afgedankte voertuigen is nog niet zichtbaar in de cijfers. Er heeft zich nog geen trendbreuk gemanifesteerd. Koolstofvezels als alternatief materiaal voor autokoetswerk is bij zijn weten noch bij OVAM, noch bij Febelauto ter sprake gekomen.

Reclamedrukwerk

Een aantal jaren geleden is de vraag naar de omgekeerde stickeractie in het kader van de MBO voor reclamedrukwerk al gesteld. In het kader van het samenwerkingsakkoord met de gemeenten is toen geprobeerd om iets dergelijks op te zetten, maar geen enkele gemeente bleek geïnteresseerd. De heer Bracke bevestigt de stelling van mevrouw Van den Eynde dat de potentiële inkomsten voor de gemeenten die uit distributie van reclamedrukwerk voortvloeien, een argument zijn voor de desinteresse.

Antwoord van de minister

Minister *Joke Schauvliege* vult nog aan dat de invulling van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in 2013 wordt meegenomen in VLAREMA.

Het bereiken van een samenwerkingsakkoord met de andere gewesten blijkt niet evident. Het overleg verloopt niet vlot. Er wordt momenteel gewerkt aan een samenwerkingsakkoord over de beoordeling van individuele afvalbeheer- en afvalpreventieplannen en ook dat vlot niet echt. Een volgende overlegvergadering is gepland voor 24 januari 2013.

Het project inzake de inzameling van landbouwbanden loopt van 1 november 2012 tot en met 2015. Stoppende landbouwers kunnen de banden die ze gebruiken voor het afdekken van hun voedersilo's, inleveren. In eerste instantie gaat het om landbouwbedrijven die ermee ophouden, dat zijn de 300 dossiers waarvan sprake. Dat project loopt goed. Daarnaast is ook een regeling uitgewerkt voor landbouwers die versleten banden die beginnen ijzer af te geven, willen omwisselen voor nieuwere afgedankte banden. Hiervoor is niet in een vergoeding voorzien.

4. Replieken

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt zich af wat het toekomstplan is voor de lithiumbatterijen. Stockeren en dan verbranden? Of met de federale overheid bespreken hoe dat soort batterijen kan worden vermeden?

De heer *Bart Martens* haalt de plasmatoortstechnologie van Umicore aan. Het zou de bedoeling zijn om precies lithium-ionbatterijen te recyclen en milieuvriendelijk te verwerken. Het verbaast hem dat niemand daarop inspeelt. Lithium-ionbatterijen uit elektrische wagens worden er wel aangeboden, al is de verwerkingscapaciteit vooralsnog beperkt. Als dat werkt, is er toch een Vlaamse recyclagetechnologie voor dat soort van afval.

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat de techniek bekend is en wordt opgevolgd. Het probleem met de lithiumbatterijen kan worden opgelost als er een markt blijkt voor de technologie.

Bart MARTENS,
voorzitter

Valerie TAELEMAN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AEEA	afgedankte elektrische en elektronische apparatuur
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
Coberec	Confederatie van de Belgische Recuperatie
FEBEM	Federatie van Bedrijven voor Milieubeheer
FOD	Federale Overheidsdienst
MBO	milieubeleidsovereenkomst
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten